

Розширено методику аналізу формування і функціонування ринку картоплі за основними показниками кон'юнктури ринку шляхом виокремлення критеріїв оцінки інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств-суб'єктів ринку картоплі за такими критеріям як частка інноваційно-орієнтованих підприємств, рівень інвестиційної привабливості галузі та рівень реалізованості інноваційних проектів.

Список використаних джерел:

1. Дугіна С.І. Маркетингова цінова політика. [Навч.посібник]. / С.І. Дугіна. – К.: КНЕУ, 2005. – 393 с.
2. Хорунжий М.Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / М.Й. Хорунжий // Економіка АПК. – 2011. - №1. – С.57-61.
3. Худолій Л.М. Економічний механізм формування і функціонування ринку зерна в Україні. / Л. М. Худолій – К.:ІАЕ, 1998. – 211с.
4. Економіко-фінансовий механізм розвитку регіонального продовольчого ринку: [монографія] / Б.А. Дадашев, С.Г. Черемісіна, В.В. Обливанцов. – К.: ННЦ «ІАЕ» – 2012. – 362 с.
5. Ульрих Кестер. Основы анализа аграрного рынка [Текст]: [учебник] / Ульрих Кестер ; науч. ред. пер. Олег Нивьевский. - Изд. 4-е, перераб. и доп. - К. : [АДЕФ-Украина], [2012]. - 486 с.
6. Кваша С.М. Механізм прогнозування цін та обсягу товарообігу сільськогосподарської продукції на товарних біржах / С.М. Кваша, В.С. Чубань // Економіка АПК. – 2011. – № 10. – С. 64- 77.
7. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: [монографія] / Андрійчук В.Г. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
8. Примак Т.О. Маркетинг: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2004. – 228 с.
9. Ринок продовольства України в аспектах СОТ [Текст] : [Моногр.] / М.І. Долішній, В.І. Топіха, В.В. Булюк, В.А. Романова – Миколаїв: [б. и.], 2006. - 220 с.
10. Одінцов М. Формування і розвиток ринку продуктів тваринництва. / М. Одінцов. – Черкаси: Брама-Україна, 2009. – 296 с.

Рецензент – д.е.н., професор Махмудов Х.З.

УДК 657.6

УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ЗАРОБІТНОЮ ПЛАТОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сафонова В.І., д.е.н., доцент

Південна філія Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет»;

Ющенко В.Д., студентка

Запорізька державна інженерна академія

Авторами статті обґрунтована необхідність проведення аудиту та ефективності розрахунків із заробітної плати на підприємстві та запропоновано методологію проведення аудиту, програму перевірки та робочі документи аудитора.

The authors justified the need for and effectiveness of audit settlements with wages at the plant and the proposed methodology of the audit, program verification and audit working papers.

Постановка проблеми. Аудит розрахунків із заробітної плати є однією з найважливіших і складних ділянок аудиторської роботи, оскільки безпосередньо зачіпає економічні інтереси усіх без винятку працівників підприємства, що перевіряються. Тому сьогодні актуальною проблемою є необхідність проведення аудиту розрахунків із заробітної плати на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в теоретичну розробку проблем аудиту зробили як зарубіжні економісти Р. Адамс, К. Друрі, Б. Нідлз, П. Фрідман, Н. Р.Вейцман, В. П. Суйц, В. Я. Соколов, так і вітчизняні М. Білуха [2], Ф. Бутинець [3], М. Дем'яненко, В.Єфименко, Б. Кругляк, М. Кужельний [6], В. В.Сопко, В. П. Бондар, І. В. Ващенко, Б. І. Валуєв, Н. Г. Виговська, І. К. Дрозд, Л. В. Кулаковська [7], Л. В. Нападівська, Н. І. Петренко, Ю.В. Піча [7], Б.Ф.Усач [9] та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах проведення аудиту розрахунків із заробітної плати. Але це питання розкрито недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в удосконаленні аудиту розрахунків за заробітною платою на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою аудиту розрахунків за заробітною платою є встановлення дотримання підприємством чинного законодавства за розрахунками за заробітною платою та правильність відображення господарських операцій в обліку [8, с. 47]; отримання достатніх доказів впевненості в ефективності їх використання, достовірності відображення та розкриття інформації відповідно до діючих принципів подання фінансової звітності та оцінка здатності підприємства забезпечувати відтворювальну, стимулюючу, регулюючу та соціальну функції заробітної плати для забезпечення подальшої безперервної діяльності підприємства.

Завдання аудиту розрахунків за заробітною платою полягає у встановленні правильності дотримання законодавчо-нормативної бази із питань виплат (КЗпП, П(С)БО 26 «Виплати працівникам», ПКУ); оцінки стану синтетичного та аналітичного обліку розрахунків за заробітною платою за період, що перевіряється; правильності визначення розміру сукупного доходу, що підлягає оподаткуванню; відповідних нарахувань та утримань; своєчасність перерахувань до бюджету утриманих сум ПДФО та ЄСВ; обґрунтованість виплат за заробітної плати за трудовими угодами та достовірність відображення в обліку.

З метою оцінки ефективності внутрішнього контролю аудитор проводить тестування, у процесі якого з'ясовує питання викладені у табл. 1.

Таблиця 1

Тест внутрішнього контролю розрахунків за заробітною платою

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		так	ні	інформація відсутня	
1	Вид діяльності підприємства: - виробництво; - торгівля; - послуги				
2	Як ведеться облік на підприємстві: - ручним способом; - автоматизовано; - комбіновано				
3	Чи є на підприємстві відділ внутрішнього контролю?				

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		так	ні	інформація відсутня	
4	Чи проводилась аудиторська перевірка у попередньому році?				
5	Чи були виявлені аудиторами порушення?				
6	Яка на підприємстві застосовується система заробітної плати: - погодинна; - відрядна; - акордна				
7	Чи укладено Колективний договір?				
8	Чи затверджене Положення про оплату праці?				
9	Чи затверджений штатний розклад?				
10	Чи затверджені розцінки на оплату праці?				
11	Чи ведуться таблиці обліку робочого часу?				
12	Чи відрядна оплата нараховується на підставі нарядів?				
13	Чи затверджений графік відпусток?				
14	Накази на прийом, звільнення, надання відпусток ведуться: - кадровою службою; - секретарем; - керівником.				
15	Чи здійснюються виплати за договорами цивільно-правового характеру?				
16	Чи видається заробітна плата у натуральній формі?				
17	Чи виплачується матеріальна допомога?				
18	Чи здійснювалися утримання за виконавчими листами?				
19	Чи здійснюються виплати за лікарняними листами та утримання з них?				
20	Чи виплачуються на підприємстві: - премії; - надбавки				

Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор розраховує аудиторський ризик та складає загальний план аудиту (табл.2).

Таблиця 2

Загальний план для проведення аудиту розрахунків за заробітною платою

№	Етапи	Зміст аудиторських процедур	Термін перевірки	П.І.Б. аудитора
1	Підготовчий	Ознайомлення з бізнесом клієнта, оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, суттєвості, планування аудиту розрахунків за заробітною платою.		

№	Етапи	Зміст аудиторських процедур	Термін перевірки	П.І.Б. аудитора
2	Основний	Перевірка первинних документів з обліку розрахунків за заробітною платою.		
		Перевірка правильності нарахування заробітної плати різним категоріям працівників.		
		Перевірка правильності нарахування і виплат відпускних, премій та надбавок.		
		Перевірка дотримання термінів, порядку, документального оформлення та відображення в обліку виплат заробітної плати.		
		Перевірка правильності здійснення утримання податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.		
		Перевірка відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку по рахунку 66.		
3	Заключний	Формування висновків за результатами аудиту.		

Програма аудиту є деталізацією загального плану аудиту і являє собою перелік змісту аудиторських процедур, необхідних для практичної реалізації плану аудиту. Програма служить докладною інструкцією для асистентів аудитора, а для керівників аудиторської організації та аудиторської групи - одночасно і засобом контролю якості роботи. Робочу програму аудиту розрахунків за заробітною платою наведено в табл. 3.

Позначення кодів робочих документів:

- КД – кадрова документація;
- НЗП – документ з нарахування заробітної плати;
- УТЗП – документ з утримання заробітної плати;
- КР – кореспонденція рахунків.

Критерії якості аудиторської перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов’язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінка вартості – Е; подання і розкриття – Є, правильність – Ж.

Для встановлення правильності дотримання законодавчо-нормативної бази із питань виплат, оцінки стану синтетичного та аналітичного обліку та вирішення інших поставлених завдань аудиту розрахунків за заробітною платою, пропонуємо робочі документи аудитора, які на думку авторів стануть наявними доказами якісного аудиту розрахунків за заробітною платою.

Таблиця 4

Робочий документ аудитора з перевірки повноти та правильності утримань із заробітної плати ЄСВ

Місяць	За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення

Таблиця 5

Робочий документ аудитора з перевірки даних головної книги та балансу

Місяць	Головна книга	Баланс	Відхилення

Програма аудиту розрахунків за заробітною платою

№	Мета та якість	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	П.І.Б аудитора
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Перевірка правильності оформлення первинних документів							
1.1	Впевнитись у наявності, правдивості та повноті документального оформлення кадрового обліку працюючих А,Б,Г	Перевірка документального оформлення	Накази (про прийняття на роботу, надання відпусток, звільнення з роботи, колективний договір, особисті картки)	Документально	КД -1		
1.2	Впевнитись у наявності, правдивості та повноті документального оформлення обліку робочого часу А,Б,Г	Перевірка документального оформлення	Табель обліку робочого часу, графік-календар	Документально.	КД -2		
2. Аудит системи нарахування заробітної плати							
2.1	Впевнитись у наявності, правдивості та повноті документування та рівної оплати простоїв А,Б,Г	Перевірка документального оформлення	Розрахунково-платіжні відомості, табелі обліку робочого часу	Документально, арифметично	НЗП-3		
2.2	Впевнитись у наявності та правдивості розрахунку середнього заробітку для нарахування відпускних та лікарняних А,Б	Перевірка документального оформлення	Накази керівника, заяви працівників, лікарняні листки, розрахунково-платіжні відомості, особисті картки	Документально, арифметично	НЗП-4		
2.3	Впевнитись у правдивості та повноті відображення доходу з оподаткування Б,Г	Перевірка документального оформлення	Накази по підприємству, виконавчі листи, розрахунково-платіжні відомості, особові картки працівників	Документально, арифметично	НЗП-5		

1	2	3	4	5	6	7	8
2.4	Впевнитись у правильності віднесення заробітної плати у витрати Ж	Перевірка документального оформлення	Журнал №5	Документально, арифметично	НЗП-6		
3. Аудит утримань із заробітної плати							
3.1	Впевнитись у правильності та повноті відрахувань й відповідних пільг для ПДФО Г, Ж	Перевірка наявності та правильності оформлення	Особисті картки, розрахунково-платіжні відомості.	Документально, арифметично.	УТЗП-8		
3.2	Впевнитись у повноті і правдивості відповідності застосовуваних ставок ПДФО і ЄСВ згідно чинного законодавства Б,Г	Перевірка повноти і правильності документального оформлення.	Особисті картки, розрахунково-платіжні відомості, інформація про отримані доходи за формою № 1ДФ	Документально, арифметично.	УТЗП-9		
3.3	Впевнитись у повноті та правдивості утримань із заробітної плати працівників ПДФО і ЄСВ Г, Ж	Перевірка документального оформлення	Особисті картки, розрахунково-платіжні відомості, регістри аналітичного обліку	Документально, арифметично.	УТЗП-10		
4. Аудит нарахування ЄСВ на ФОП							
4.1	Впевнитись у правдивості та повноті нарахувань ЄСВ Б,Г	Перевірка документального оформлення	Журнал №5, Головна книга, розрахункова відомість, довідка бухгалтерії	Документально, арифметично.	УТЗП-11		
5. Аудит синтетичного та аналітичного обліку							
5.1	Впевнитись у правдивості та правильності відображення оборотів за рахунками та субрахунками Головної книги Б,Ж	Перевірка наявності та правильності оформлення	Журнал №5, Головна книга, розрахункова відомість, довідка бухгалтерії	Документально, арифметично.	КР-12		

Таблиця 6

Робочий документ аудитора з перевірки кореспонденції рахунків

№	Зміст операції	За даними підприємства			За даними аудитора			Відхилення		
		Д-т	К-т	Сума	Д-т	К-т	Сума	Д-т	К-т	Сума

Таблиця 7

Робочий документ аудитора з перевірки нарахування ЄСВ

ФОП	За даними підприємства		За даними аудитора		Відхилення	
	Заробітна плата	Нарахування ЄСВ	Заробітна плата	Нарахування ЄСВ	Заробітна плата	Нарахування ЄСВ

Таблиця 8

Робочий документ аудитора УТЗП- Утримання ПДФО та ЄСВ із заробітної плати

ПІБ	За даними підприємства			За даними аудитора			Відхилення		
	Заробітна плата	Утримання		Заробітна плата	Утримання		Заробітна плата	Утримання	
		ПДФО	ЄСВ		ПДФО	ЄСВ		ПДФО	ЄСВ

Таблиця 9

Робочий документ аудитора з перевірки первинних документів на підприємстві

ПІБ	За даними підприємства	За даними аудитора	Відхилення
	Заробітна плата до видачі	Заробітна плата до видачі	Заробітна плата до видачі

Таблиця 10

Робочий документ аудитора з перевірки первинних документів за пільгами

ПІБ	За даними підприємства	За даними аудитора	Відхилення
	пільги	пільги	пільги

Таблиця 11

Робочий документ з перевірки розрахунково-платіжних відомостей

ПІБ	Нараховано заробітної плати	Утримано із заробітної плати	Підпис

Робочий документ аудитора з перевірки відпрацьованого часу (табеля)

ПІБ	Відпрацьований час за день	Вихідні	Лікарняні листи	Примітки

Висновки. У статті удосконалено аудит розрахунків за заробітною платою на підприємстві, який на відміну від існуючих включає загальний план аудиту, програму аудиту, робочі документи аудитора, що дозволить якісно провести аудит. Запропоновані документи нададуть аудитору можливість вчасно виявити в обліку порушення та дослідити законність відображення операцій з нарахуванням та виплатою заробітної плати.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оплату праці» №108/95–ВР від 24.03.1995р. [Електронний ресурс]/Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Білуха М.Т. Аудит: підручник/ М.Т.Білуха. – К.: Знання, 2000. – 769 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник [для студентів спеціальності «Облік та аудит» вищих навч.закл.]. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 512с.
4. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Б.Є.Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
5. Економічний аналіз: Навч. Посібник / М.А.Болухо, В.З.Бурчевський, М.І.Горбаток та ін.; Зв ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид.2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
6. Кужельний М.В., Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / М.В.Кужельний, В.Г.Лінник – К.: КНЕУ, 2001. – 334 с.
7. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч.посібник [для ВНЗ]/Л.П.Кулаковська, Ю.В.Піча. – К.: Каравела, 2004. – 567с.
8. Петрик Е. Аудит расчетов по оплате труда и другим выплатам работникам: требования к организации и методике / Е. Петрик // Бухгалтерский учет и аудит. – 2006. – № 12. – с.78 .
9. Усач Б.Ф. Організація і методика аудиту: [підручник] / Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М. – К.: Знання, 2006. – 295 с.

Рецензент – д.е.н., професор Макаренко П.М.

УДК 658.155:639.2/3

**ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ
РЫБНОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ**

Макаренко Ю.П., д.э.н., доцент

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

В статье изучены основные особенности управления финансово-хозяйственной деятельностью предприятий рыбного хозяйства Украины. Установлено, что управление финансово-хозяйственной деятельностью предприятий рыбного хозяйства представляет собой взаимосвязанную совокупность внутренних структурных индикаторов, которые обеспечивают разработку и принятие управленческих решений относительно отдельных направлений его финансовой деятельности и несут ответственность за результаты осуществления этих решений.

The article studied the main features of financial and economic activity of the enterprises of Fisheries of Ukraine. Found that management of financial and economic activities of enter-